Ч. 165 (10.842). Львів, четвер 29. липня 1926. Poczlowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

З польських справ.

Ферії сойму й сенату. — Уряд приготовляється до видання декретів. — Декрети в справі „національних меншостей".

Варшава, 27. липня 1926.

Ферії сойму й сенату будуть цього року виїмково короткі. Оба парляментарні тіла Польщі після полагодження актуальних справ у цьому тижні розїдуться на ферії. Найближче засідання сойму відбудеться 19. вересня ц. р. У вересні сойм мав би приняти буджетову провізорію за останні 3 місяці 1926 р. і за перші 3 місяці 1927 р.

Сьогодня в 5. год. попол. відбулося засідання ради міністрів у присутности президента Мосціцького. На дневному порядку була справа приготування законів, що їх уряд задумує оголосити на основі одержаних повновластей. На цьому засіданні реферував міністр скарбу про скарбову й фінансову ситуацію Польщі, стверджуючи її постійну поправу. Опісля предложив низку законопроєктів щодо зміни статуту Банку Польського, новелізації банкового закону, вироблення одностайного акційного законодавства, закону про устійнення особистої і маєткової відповідальности осіб, що користають з кредитів і гарантій держави, організації державних банків, новелізації закону про розбудову міст, скодифікування асекураційного законодавства, видання біляноового права, закону, що накладав би на більші міста примус будувати різні, електричні пекарні й санітарні інсталяції. Міністр пром. й торговлі предложив звідомлення з ситуації у свойому ресорті, заповідаючи також низку законопроєктів, м. ин. закон промисловий і гірничий, а також закон про торговельні і промислові палати. Також міністр рільництва заповів низку законопроєктів. Міністр внутрішніх справ реферував справу боротьби з дорожнею. Над рефератами відбулася вичерпуюча дискусія. Її продовження буде в найближчому тижні.

Нинішнє засідання було чисто інформаційне. Рада міністрів не ухвалювала ще нічого, бо не всі міністерства приготовили вже весь матеріял, потрібний до видання декретів. Передбачують, що уряд видасть на основі повновластей коло 160 законів. Також ціла низка законів у справі „національних меншостей", які має предложити міністерство внутрішніх справ, вийде у формі декретів уряду.

Кабінет Поанкаре одержав заяву довіря.

Париж, 27. липня.

Урядова декларація, виголошена на сьогоднішньому засіданні парляменту, стверджує, що уряд створений в дусі народньої згоди з огляду на фінансову небезпеку. Уряд глибоко переконаний, що є можливість швидкої направи фінансів і піднесення курсу франка. На внесення уряду про висловлення довіря або недовіря парлямент 358 голосами проти 131 приняв ломагання уряду про відкинення всіх інтерпеляцій у фінансових справах. Поанкаре предложив ряд проєктів, які передбачають створення нових середників доходу і запропонував процедуру, яка гарантує швидке здійснення цих проєктів, що парлямент приняв 418 голосами проти 13.

Замах на марш. Фоша.

Париж, 27. липня 1926.

Кружляють тут уперті поголоски про викриття паризькою поліцією замаху на маршала Фоша, який нібито мав бути виконаний німецькими націоналістами підчас перебування Фоша в рейнській провінції на маневрах окупаційного війська.

В С. Р. С. Р.

Відень, 27. липня.

„Вінер Альг. Цайтунг" подає з комуністичних берлінських джерел, що на останньому засіданні Вуцика в Москві усунено не тільки Зінов'єва, але й бувшого диктатора Угорщини Беля Куна, який попав у неласку.

Ревізії й арешти.

Ярослав.

Подаю Вам до відома, що 24. ц. м. арештувала у нас військова жандармерія ст. десятника артилерії Кирилюка, якого відставлено до гарнізонового арешту в Перемишлі. В два дні пізніше (26. ц. м.) політична поліція арештувала в Крамарівці під Ярославом 22-літнього Івана Соболя, б. питомця гр.-кат. духовного семинара в Перемишлі. Соболя відставлено також до перемиських арештів. Причина арештів невідома. Догадуються, що вони стоять у звязку з відкритою „шпигунською аферою", про яку стільки пише польська преса.

Бурштин.

Польське преса вдарила знова в дзвін тривоги з приводу відкриття „українських шпигунських організацій". Чутлива на такий зов державна поліція переводить цілу повінь ревізій і арештувань серед української інтелігенції та безправно конфіскує українське друковане слово на наших землях. І нашу читальню не оминуло опікунче око поліції. Дня 22. липня 1926 в 6 год. ранком впало двох поліційних функціонарів з Бурштина в особах: пшодовніка Сліви Йосифа і Даньчака Ігнатія до будинку нашої читальні та, не показуючи жадного приказу від свойого начальства, перевели основну ревізію в читальняній бібліотеці, яка тревала більше 2 годин. Около 30 книжок відложив п. Сліва на бік зі словами „To podejrzające", а вкінці, „надумавшись", забрав з собою отсі „найнебезпечніші": 1) Славні побратими — Кащенка. 1922, 2) Звіт Кружка Українського Пед. Тов. в Рогатині — Накл. тогож Кружка, 1924, 3) Україна — наш рідний край — Рудницького, 1917, 4) Ще не вмерла Україна — збірник народніх пісень на ноти, Відень, 1916, 5) В чотирокутнику смерти — (трагедія Гал. Армії на Великій Україні) Бородаєвича, 1923, 6 Про новий шкільний польський закон і 7) Січовий, передвоєнний прапор, який читальня переховувала. Розуміється, п. Сліва не дав бібліотекареві ніякої посвідки на конфіскату. Цим способом показав він наглядно степень своєї освіти, бо він далеко мудріщий, ніж польські прокуратори й цензори, які ці всі книжки дозволили печатати і які сьогодня по всіх книгарнях у цілому краю продаються. Особа згаданого Сліви має за собою „небуденну" минувшість. Сам він перед війною служив в одним дворі за форналя, ледви чи має укінчену початкову народню школу і є людиною без найменшої інтелігенції. Однак те все не перешкодило йому стати тепер в Бурштині великим „командантом", який всякі закони інтерпретує на свій лад і порядок. Жорстокість, самоволя і нечувана злоба цього кацика вже від кількох літ лягли зморою над нашим містечком. Та люде бояться донести про те властям зі страху перед його помстою.

Біржа.

Гроші.

Вчора до 4 год. пополуд. курс долара 9.10—9.12, пізніше на 2 пункти нижче. Оборот середній, настрій слабий.

Валюти: амер. долар 9.08—9.10, канад. дол. 9.00—9.03, чеська корона 0.26—0.26·25, леї 4.33—4.50, франц. франк 0.20—0.22, швайц. франк 1.7?—1.7?, англ. фунт 43.00—44.00.

Збіжжа.

В біржевім обороті плачено за овес по нотованій до цього часу ціні; поза тим трансакції з синім маком по 127.50 з. loco Козова, також з дрібним бобиком по 23.?5. Взагалі попит на хлібні збіжжа при мінімальнім запропонуванні з причини жнив. Ціни пшениці і жита сильно підносяться.

Бояться нашої активности.

Львів, 28. липня 1926.

Практика останніх літ доказала нам наглядно, що всяка українська громадська чи культурно-освітня установа — не кажучи вже про політичні організації — підпадала все і з правила тим нагальнішим нападам польської преси, чим живішу діяльність проявляла. Польська преса, що має непереможний вплив на формування польської публичної опінії, не вязалася нічим, ніякою моралю, не цуралася й підлих засобів для того, щоби якусь установу поборювати, щоби зробити її небезпечною в очах польської публичної опінії, щоби накінець при допомозі прилюдно оголошуваних, а при тім нікчемних і опертих на брехні доносів стягнути на ту установу переслідування польської влади. Бувало так з „Просвітою", з „УПТ.", з иншими чисто-культурними установами, бувало це й з українськими кооперативами.

Були в Польщі такі часи, де крім освітньо-культурної та кооперативної праці не можна було вести ніякої иншої. Все було стероризоване; українську пресу нищила превенційна цензура, всяка вільна думка, кожне слово критики сучасного режіму вважалося за бунт, за нарушення публичного спокою і т. д. Нині ті часи зовсім не змінилися, превенційну цензуру заступила инша, але вона нічим не ріжниться від превенційної, а ця остання перестала істнувати тільки формально. Адже й нині польські органи безпеченства забороняють, наприклад, кольпортувати перед конфіскатою нашу газету у Львові, а по деяких місцях заборонили її продавати навіть по конфіскаті. Все остало по старому. Змінилося дещо тільки в одному напрямі. В українському життю прибув новий активний чинник. Наш нарід зжився уже з терором та звик до нього і, не зважаючи на те, що він далі істнує, почав займатися і громадсько-політичними справами. Всестороннього напорові Поляків і Польщі почав він на всіх ділянках життя протиставляти свій одноцілий, зорганізований відпір.

За освітньою, економічною і культурною організацією прийшла політична. Віджили старі партії, повстали й нові, що поставили собі за завдання протиставити польському екстермінаційному походові зорганізований відпір. Незважаючи на великі перешкоди та переслідування польської влади за участь у політичній і політично-організаційній праці, та праця всеж таки пішла і пішла вона дуже інтензивно.

Польські чинники і польська преса відвернули тепер до деякої міри увагу від наших культурних, освітніх і економічних та кооперативних установ, а зате подвоїли її у відношенні до українських політичних організацій. Та споміж тих останніх майже всю увагу польської преси заабсорбувала від року діяльність та праця Українського Національно-Демократичного Обєднання.

УНДО істнує один рік. За той рік проявило воно дуже ріжнородну, а при тім незвичайно живу працю в цілому краю. Рік його істнування виявив, що така політична організація була необхідна, що вона мала всі дані на те, щоби зорганізувати в своїх лавах цілий край. І дійсно практика показала, що в ряди УНДО горнуться широкі маси українського населення, що ті маси відчувають дуже сильно потребу політичної організації і тим дають доказ своєї високої громадської та політичної зрілости.

Успішна праця УНДО передовсім на політично-організаційному полі, а через те великий ріст партії та її сили не дають спокою „сторожам" польської публичної опінії, тобто польській пресі без ріжниці її політичних напрямків. І саме тут у зрості та силі партії треба шукати безнастанних напастей, клевети та брехні польської преси.

Для польської шовіністичної преси, а також для польської публичної опінії, яку викувала таж преса, всяка організація, всяка консолідація українського народу є найбільшим лихом, найбільшим нещастям, бо вона перекреслює всі пляни, всі рахунки Поляків і паралізує всі екстермінаційні засоби польської політики. З уваги на те в усіх польських органах йде погана кампанія проти УНДО, кампанія, що не гордує ніякими, навіть брудними засобами боротьби, кампанія, що не вагається приписувати Українському Національно-Демократичному Обєднанню навіть таких поганих злочинів, як шпіонажа на користь сусідньої держави і то за гроші. Тим самим намагається та преса зогидити, обнизити в очах своїх читачів моральну вартість, позбавити всякої ідейности та чистоти політичної ідеольогії національну українську партію, а натомість обтяжити її та її провід ганебним клеймом продажности та безідейности. А вслід за тим йде нацьковування на ту партію не тільки публичної опінії, але й органів польської влади. Мета тої нікчемної кампанії одна, — довести до розвязання, до вбиття партії.

Одначе в нинішніх часах це польським шовіністам не вдасться. Вони в найгіршому разі можуть добитися нових репресій, а навіть розвязання партії. І нині вже одна брукова польська газета накликає владу до того, щоби вона ізолювала від спокійного народу весь непевний елемент, а ним, на думку газети, є вся українська інтелігенція. Ось до чого дописалася польська преса! В Польщі й така можливість не виключена. Але навіть такий засіб не убє вже в нашому народі, що засвідчив свою політичну і національну зрілість гекатомбами жертв на полі визвольної боротьби, національної свідомости та почуття необхідности політичної організації.

Всі ті наклепи і клевети не можуть мати ніякого відємного впливу на дальший хід організаційної та політичної праці Українського Національно-Демократичного Обєднання. На напади і наклепи ворогів треба відповісти здвоєною енергією та працею. Цього роду кампанія польських ворожих українському народові та його організації і внутрішній консолідації чинників може причинитися тільки до загартовання енергії, тільки до приспішення праці, тільки до піднесення духа в широких народніх масах, бо вона доказує що Українське Національно-

якийсь інжинір побив шиби і счинив буду. Божевільні множаться, але в Кульпаркові їх не приймають, бо це заведення не одержує від уряду ніякої підмоги.

— **Перед історичний Перемишль** У каналі ріки Вігор, що вливає до Сяну, найдено в намулі цілу лаву кістяків і черепів, залізну сокиру та спорхліе дубове кілля. Один череп мас бути з доби скандинавських наїздів; роги оленів і кости мамута з мідяної та залізної доби.

— **Звичайна хроніка.** Поліція винайшла ціле товариство, що вже завчасу думає про зиму і забезпечує себе та инших у чужі футра. Крім професійних злодіїв був у спілці власник камениці, 6 пар коней і 8 авт Хаїм Шраге. — Пробував повіситись залізничий обнівач Словіковський. — 19-літня служанка при вул. Як. Германа, переслідувана своїми „панами" во ліла зїсти отруту на шурі, як у них служити. Вломів і злодійств на протязі одної доби було стільки, скільки є способів красти.

— **Ukrainica.** Пятий річник відомого римського місячника L'E u ro Orientale, що виходить заходом „Орієнтального Інституту" під редакцією проф. Пальмієрі й Джиніні, приніс крім статті про культурний український рух, про що вже в нас згадувалося, початок більшої праці ред. А. Пальмієрі про політичну ґеоґрафію Союза радянських республік, а саме вступ про обшир, людність і політично-адміністративний поділ Союза та подрібні дані про SSR (La geografia politica della Russia sovietista. XII. стр. 785—799). Крім цього подибуємо багато вісток про релігійні справи на Сході, між иншим і в Польщі (напр. з приводу проголошення автокефалії православної церкви, ч. 10, про конкордат з Римом, ч. 11), останні звичайно на основі польських інформацій, та обширну рецензію на франц. переклад Гоголевих „Мертвих душ" (Les aventures de Tchitchikov ou les Ames Mortes. Poème traduit avec une introd. et des notes par Henri Mongault. Paris, Bossard 1925. 2 томи). **З. К.**

— **Для шахістів.** У міжнародніх шахових змаганнях в Америці першу нагороду одержав Капаблянка.

— **Міжнародні університетські курси** відбудуться на протязі вересня ц. р. у Відні під протекторатом австрійського президента. Крім місцевих сил, між якими слід назвати д-ра Ренера, проф. Візера, проф. Мізеса й д-ра Шіллера, викладатиме цілий ряд німецьких, англійських і французьких учених, між иншими проф. д-р Л. Брентано, д-р А. Манес (соціяльне обезпечення), директор Німецького Банку д-р Шахт, д-р Вебер з Гайдельберга й б. франц. міністр фінансів Кайо. — Берлінський університет уладжує знов зимою цього року чотири окремі курси, а саме англійсько-американський під проводом проф. Дібеліюса, іберо-американський під проводом проф. Гампльдеґа, французький під проводом проф. Векслера й московський під проводом проф. Фасмера.

— **Характеристична конкурсова тема.** Фільософічно-історична кляса Наукового Товариства в Ґеттінґені визначила на рік 1927 тему „Пруська держава XVIII-ого століття в гадках сучасної Німеччини", що має на меті розслідити початки й жерела неприхильного відношення до Прусії та Прусаків у 19-ому столітті.

— **Світова хроніка.** У Сполучених Державах після великих спек прийшли великі бурі, що накоїли чимало шкоди. — Цикльон у Трієсті понищив доми, а місто вкрилось ледом на 20 цм. — У Больонії відкрили новий малюнок Мікельанджеля, 82 цм. довжини і 59 цм. ширини; є він приватною власністю одної родини. — Форд пропонує югославянському урядові будову фабрики автомобілів на весь балканський півострів, а одночасно позичку на поправу шляхів. — У Шанхаю згоріли магазини з чаєм на 60.000 фунтів. — У Румунії, в місті Барляд, вилетіли у воздух склади муніції. Значні шкоди, в місті паніка. — Городенька пуща, як пишуть з Вильна, охоплена пожежою. — Біля Ґреноблю (Франція) згоріла фабрика бішкоптів вартости 10 міл. франків.

— **„Свобода"** ч. 29. містить: Слово і дійсність. — Село і місто. — Шляхом брехні і провокації. — За кращу будучність народу. — В чім сила селян? — Вічевий рух. — З країни провокації і терору. — „Брати" славяне. — Що чувати у світі? — Як Сокальщина святкувала память Франка. — Хмаролом на Гуцульщині. — Рідна Школа. — Господарський курс в Миловманю. — Новинки. — Всячина. — Вороги людства. — Дописи з краю.

---

10 серпня ц. р. здержуємо висилку Н. Т. Передплатникам, що залягають з передплатою. — Передплата на серпень 4·50.

Дописи.

Мостищина. (*Крутими стежками або польська політика супроти нашої школи*). Українське населення громади Кальників дістало від наслідника Ст. Грабського от такий дарунок:

Rada Szkolna Powiatowa w Mościskach. L. 2732. Mościska dnia 21. czerwca 1926. Orzeczenie. Ponieważ gmina Kalników na podstawie wyników ostatniego powszechnego spisu ludności z dnia 30. września 1921, ogłoszonego w Skorowidzu miejscowości Rzeczypospolitej Polskiej, Tom XIII. str. 28 i 29, nie posiada 25 proc. ludności narodowości ruskiej (rusińskiej), przeto na zasadzie art. 3. ustawy z dnia 31. lipca 1924 (Dz. U. R. P. Nr. 79 poz. 765 i § 12 rozporządzenia wykonawczego do tej ustawy z dnia 7. stycznia 1925 Dz. U. R. P. Nr. 3 poz. 33, załatwiając deklaracje rodziców (opiekunów), żądających ruskiego (rusińskiego) języka nauczania w publicznej szkole powszechnej w Kalnikowie dla swych 85 dzieci, Kurator Okręgu Szkolnego Lwowskiego rozporządzeniem z dnia 2. czerwca 1926 Nr. I. N. 2637/25 orzekł, że w myśl powołanego już art. 3. ustawy z 31. lipca 1924, językiem nauczania w państwowej szkole powszechnej w Kalnikowie jest język państwowy. Zarazem na podstawie upoważnienia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 26. maja 1926 Nr. I. 7686/26 wprowadza w tej szkole prowizorycznie, a więc aż do odwołania wykład dwujęzyczny, to znaczy nauka odbywać się ma w języku państwowym i ruskim (rusińskim) według rozkładu godzin, przepisanego rozp. Pana Ministra W. R. i O. P. z dnia 20. lipca 1925 Nr. 14335/I. (Dz. urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 13 poz. 25 str. 228). Powyższe rozporządzenie tymczasowe, wprowadzające wykład dwujęzyczny, nie przesądza w niczem stanu prawnego, wedle którego językiem nauczania w szkole w Kalnikowie jest język państwowy, nie może też stać się w przyszłości podstawą do roszczeń ludności z tytułu rzekomo nabytych praw. Od niniejszego orzeczenia przysługuje interesowanym rodzicom odwołanie do Pana Ministra W. R. i O. P. w ciągu 14 dni, od wywieszenia ogłoszenia w lokalu Urzędu gminnego. Odwołanie winno być wniesione na ręce Inspektora szkolnego. Przewodniczący J. Wiśniak wr. L. S.

Повище оречення датоване дня 21. червня 1926 Ч. 2732.

Зараз другого дня дістала громада "Zawiadomienie", датоване дня 22. червня 1926 р. Ч. 2731, яке нижче подаємо:

Rada szkolna powiatowa w Mościskach. L. 2731. Mościska dnia 22. czerwca 1926. Zawiadomienie. Ministerstwo W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 26. maja 1926 N. I. 7686/26 uchyliło z urzędu orzeczenie Kuratorjum z dnia 7. października 1926 N. 4524/I N., którem wprowadzono w 2-kl. publicznej szkole powszechnej w Kalnikowie wykład dwujęzyczny, ponieważ w szkole tej, jako położonej w miejscowości nie mającej według ostatniego spisu ludności z 1921 r. (Skorowidz miejscowości Rzp. Polskiej Tom XIII. str. 28 i 29) 25 procent ludności narodowości ruskiej, językiem nauczania w myśl art. 3. ustawy z dnia 31. lipca 1924 r. poz. 756 z samego prawa jest język państwowy. Przewodniczący: J. Wiśniak wr.

Дивні отсі оречення і повідомлення, а ще дивніша польська конскрипція! Бо громада Кальників має 1906 душ Українців, 70 душ латинників і 44 душ Жидів. До школи ходить понад 190 дітей Українців, 12 латинників, ані одного Жида! Проти тих оречень громадяне Кальникова внесли рекурс, зга. представлення до міністерства. Рекурс підписало 20 батьків власноручно. Побачимо, чи новий міністр освіти розгляне по справедливости цю справу, як прирікав у розмові з кореспондентом „Діла". **Батько.**

Всячина.

Сині звички. Небуденна це пригода, коли вуличний жебрак стає притьмом міліонером завдяки спадщині зовсім невідомої собі людини. Але ще рідше буває, коли такий щасливець не хоче покинути свого дотеперішнього житла — захисту для бідних. 60-літній Льондонець містер Гіґґінс дістав недавно урядове повідомлення, що один його кревняк, — річ ясна: в Америці! — залишив йому 200.000 долярів. Гіґґінс не хотів спочатку цьому повірити. Але коли маґістрат прислав йому наказ, щоби він покинув захист для бідних, справа стала для нього поважною. Він був нещасливий і прохав, щоби його там залишили, а він платитиме за своє утримання. Але закон не дозволяє тримати платних бідаків, які попадають у захист саме тому, що не мають за що жити. Гіґґінс був у розпуці. Він так звик до своєї кімнати в захисті, що важко йому було з нею розстатись. Аж якийсь його приятель зі захисту найшов розвязку: багач Гіґґінс може весь дім відкупити від міста. Місто згодилось на цю ідею, з тим, що за гроші, заплачені ним, воно побудує новий захист, а в дотеперішнім старім Гіґґінс може жити далі. А щоби мав ілюзію дому для бідних, усі мешканці лишаться там на своїх місцях. Бідак-міліонер був таким полагодженням справи такий щасливий, що взяв усіх цих бідаків на своє утримання. Є ще чудаки на світі!

Зі спорту.

З діяльности Спор. Клюбу „Дніпро" в Подєбрадах.

Український Студ. Спорт. Клюб „Дніпро" мав своїх заступників на майстерствах високих шкіл Ч. С. Р. (17—18. VI.) в Празі. Холодний був на 4. місці, Опадчий на 4. місці в 1500 м. у часі 4 : 49. Міг би бути третім зі значно ліпшим часом, але йому бракує ще досвіду й відповідної тактики. У триском перше місце заняв Чех, зробивши, до речі сказати, „чотирискок" 12·48 м. Підозріла була неуважність суддів уже вдруге в наших стрічах з ними. Опадчий заняв лише друге за ним місце зі скоком 12·01. Значною перешкодою змагань була холодна дощива погода й болото.

Приводимо зареєстровані рекорди нашого клюбу в 1926 р.:

100 м. 1. Хомичевський — **11·9.**
200 м. (— 1926) 1. Гончарів — **25·6**
400 м. (— 1925) 1. Холодний — **58·9**
800 м. (— 1926) 1. Опадчий — **2 : 20**
1500 м. (1926) 1. Опадчий — **4 : 47**
Скок далекий: 1. Гончарів — **5·72** м.
Скок з тичкою: р. 1925 1. Шкода — **3·02** м.
Скок високий: р. 1925 1. Хомичевський — **153·5** с.
Трискок: р. 1926 1. Опадчий — **12·64** м.
Ратище: р. 1926 1. Опадчий — **42·46** м.
Куля: р. 1926 1. Опадчий — **9·60** м.

Щодо нашого рекорду в трискоку, то маємо зауважати, що рекорд високих шкіл Ч. С. Р. підвищено в цьому році до 12·54 й таким чином він лишається за нашим на 10 центиметрів. У майстерствах Ч.С.Р. перше місце обсаджено зі скоком 12·80, друге 12·30. При відповідній підготівці і солідній праці нашого скакуна ми зможемо гідно запрезентувати наш Спорт і на Всесвітній Студентській Олімпіяді в Римі 1927 р. і то не лише декоративно.

Обсервер.

Оповістки.

Ляльковий Театр Галактіона Чіпки і Леле відвідає з „Вертепом Наших Днів":
Борщів: 31. липня і 1. серпня.
Тлусте: 2. серпня.
Копичинці: 3. серпня.
Гусятин: 4. серпня.
Теребовля: 5. серпня. 45 1—2

Традиційні Вечерниці, уладжені гуртком академічної молоді в Судовій Вишні відбудуться дня 8. серпня ц. р. Зголошення по запрошення приймає Василь Шот в Судовій Вишні. 135 1-1

Справлення ошибки. В недільнім і вторковім числі хибно було поміщено між дрібними оголошеннями, що п. Омелян Скоморовський, який поручає своє авто мешкає у Львові при вул. Театинській ч. 16, має бути **вул. Театинська ч. 17.**

На Рідну Школу зложили жертви Вп.: М. Гайворонський від української Консерваторії в Ню-Йорку 33 ам. дол. д-р Гедимін і Софія Лисинецькі з Болехова 20 зол. місто вінця на домовину сестрінка, д-ра Миколи Сіяльського; Анна Моровик з Бабина 15 зол. місто вінця на домовину свого брата, Михайла Гулевича; Теодор Пинас з Теребовлі 5 зол. і взиває: Антона Лижецького та Івана Застенного з Теребовлі, Миколу Дубляка з Романівки; Михайло Стець (кравецький майстер) Львів 5 зол. і взиває: Стефана Кевика і Михайла Стефанівського. Всім шановним жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа „Рідної Школи".
132 1-

Дрібні оголошення.

Оголошення.

За оголошення Редакція не відповідає.

За редакцію відповідає Василь Мудрий Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Львів. Шпигунам було дуже важко працювати у Львові, тому перенеслися до Кракова з цілим своїм штабом. Тереном їх діяльности була „Малопольска", Горішний Шлеськ і 6. Контресівка, а навіть Познанщина і Поморя.

Переведені ревізії дали нібито незвичайно обильний і багатий доказовий матеріял. Знайдено велику скількість мобілізаційних плянів армії, плянів організації армії в часі мира і війни, плянів стратегічних точок, рисунків, кліш, фотографічних знимок військових обектів, радіоапаратів вадавчих і приймаючих. Викрито також багато вибухових матеріялів, зброї і бактерій заразливих недуг.

Саме викриття цієї шпигунської акції зачалося від Познаня, де українські студенти займалися шпигунством в користь Німеччини. Один з них, Олинський, ставав недавно перед львівським судом і його засуджено. Між арештованими у звязку з цією аферою є різні люде, головно півінтелігенти. Декуди вмотані в шпіонажу й Жиди, а навіть одиниці спосеред Поляків. Але головний контингент арештованих творять Українці.

В Кракові слідча поліція викрила в одній з книгарень нібито цілий архів шпигунського матеріялу, що був схований у пивниці між книжками. Тим архівом завідувала одна бюрова жіноча сила книгарні, яка переховувала між книжками кліші, відбитки, шпіонську кореспонденцію, фотографії ріжних військових обектів, таємні приказ і цілу масу иншого компромітуючого матеріялу. Тою жінкою-шпигункою є — по словам польської преси — Володимира Пінчинська урядничка краківської філії Гебетнера і Вольфа, що працювала в краківській „Просвіті" і була осередком цілої роботи „Малопольщі". На її руки приходили рапорти шпигунів, вона їх сортувала і приготовляла для висилки до Берліна й Києва (!). Пінчинська є донькою слідчого судді в Кракові, якого негайно завішено в урядуванні — до часу устійнення його співучасти в роботі доньки. Крім того арештовано в Кракові Теофіля Семаковського, члена управи „організації", і Анну Гусаковську, урядничку краківської дирекції залізниць. Гусаковська мала у своїх зверхників велике довіря і нічим не зраджувала навіть своїх переконань, не то своєї діяльности. В самому Кракові найбільше скомпромітоване в тій афері т-во „Просвіта", яке польська преса називає „т-вом української академічної молоді", що — як загально відомо — є неправдою, бо українські студенти в Кракові мають свою Студ. Громаду, а „Просвіта" гуртує всі крути українського населення, отже інтелігентів, міщан, слуг і т. д.

Найбільше арештованих має бути з Перемишлі, де в шпигунській акції брали участь як цивільні, так і військові. Там арештовано кільканацять військових, в тому числі і двох військових урядовців. Між арештованими військовими нема ні одного старшини, а є майже виключно підстаршини. Цілою акцією в Перемишлі кермував нібито Волошак, по словам польської преси, убійник директора жіночої семинарії Матвяса. Крім нього головну ролю в організації грало двох студентів, що за напад на директора гімназії Грицака ставали перед судом і були увільнені. З цивільних осіб, яких арештовано в Перемишлі, слід згадати ще про жінку й доньку судді Бурити, якого теж завішено в урядуванні. Цивільних арештованих в Перемишлі є до 20 осіб. Фінансовою акцією кермувала жінка одного гімназійного учителя в Дрогобичі, що виплачувала шпигунам гонорарі в долярах.

Також у Варшаві мала ця організація своїх людей, разом кільканацять осіб. У Варшаві арештовано голову тої організації і наслідком його зізнань також арештовано його спільника. Варшавські шпигуни працювали виключно в ділянці військових таємниць. В деяких газетах подається про арештування Романа Шумського, власника торговельно-комісового бюра у Варшаві, який був інтелігентною, товариською людиною і після арештування признався, що займався шпигунством „для добра партії й ідеї".

Краківські дневники подають ще вістку, що в руки слідчих органів попали документи, з яких виходить, що арештовані в Кракові приготовляли на кінець липня або початок серпня замах, „щоб увільнити засуджених у Львові 12 саботажистів під час перевоження їх до тюрми". Дальше стверджено, що шпигуни висилали оригінали своїх матеріялів до Берліна, а відписи їх до Харкова й Ковна. На цьому тлі прийшло до непорозумінь в лоні організації, що уможливило польській поліції відкриття цілої „шайки".

Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Центробанку (Львів, Ринок ч. 10. І. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.

сить передовсім бути добрим реміснином (у гарному розумінні цього слова) мусить уміти, навчитись, робити як слід своє діло. І працею і своїми вродженими здібностями доходить до майстра. Головне — це техніка. Техніка тіла та слова. Всякі переживання, захоплення, гра під настрій — т. зв. „нутро" для нас тут, — смішні речі. Все мусить бути технічно зроблене і зафіксоване в цілій ролі.

Технікою актор осягає значно більші результати у глядача, ніж нутром. Актор може дуже сильно переживати на сцені і при тому так скривити свою фізіономію, що в дуже драматичному місці глядач розсміється. Актор мусить підготовитись так, щоб він не помилився у тому, як буде реагувати на це глядач. Він мусить бути тим самим, чим акробат, джонглєр. Наскільки театр може ставити вистави в ріжних плянах, в пляні важкої трагедії, в пляні „gu gnol-a" (ляльок), в пляні сатири, гротески, оперети, буфонади, кловнади чи ексцентріяди, — актор мусить уміти почути плян, а в ньому свою ролю. Це у нас називається не „почути", а уявити. Він мусить уміти „все": мусить бути і драматичним актором в трагедії і кловном, і акробатом, і ексцентриком. Одним словом актор мусить опанувати техніку свого тіла і голосу.

Тепер зрозуміло для вас буде, чому у нас одна вистава приготовляється кілька місяців і то дуже напруженою працею. Нормально працювати над одною постановкою треба мінімум при такому підході півроку. А Макрхольд ставить пєсу одну в рік. Щойно тоді це поважна, справжня, мистецька робота. Такий більш-менш підхор у роботі нашого театру. Ясно, що точно про все написати не можна, бо на це требаб було писати цілий трактат на цю тему.

Матеріяльний бік театру такий: тепер у нас 7 державних театрів, цебто субсидірованих державою. Наш театр одержує найбільшу дотацію. Одержував цього року: 50 тисяч карбованців з Харкова і від місцевої влади 20 тисяч, разом 70 тисяч (35 тисяч долярів) у бюджетний рік. Правда — це гроші великі, але для такого великого театрального апарату, це не дуже то й багато. Платні акторів не великі тому, що більшість грошей витрачається на постановки (оформлення сцени, костюми). Найбільша платня актора у нас це 120 карбованців в місяць. На слідуючий сезон ми вже переїзджаємо в Харків; державна повна субсидія для театру вже затверджена. Театр наш буде отримувати 120 тисяч карбованців. Одним словом матеріяльне положення українських театрів, як і взагалі положення всіх державних інституцій, з кожним роком у великій мірі кращає. Помітно кращає і стан та позиція українського актора. Найкращим доказом того є те, що чимраз більш і більш починають переходити на українську сцену навіть такі відомі та славні імена в Росії, як актор Петіпа, режісер Глаголін, Смирнов, Попов та инші. Я найшов тут безперечно повне вдоволення, а через один рік праці і повне призвання. Наведу тільки такий маленький факт: На першому мойому дебюті в Києві стрінула мене несподівана овація з кошиками квітів то-що. У Львові за 4 роки праці я навіть на своїх бенефісах ніколи цього не бачив!

Радянська Україна.

Зріст населення на Україні.

Орган КП(б)У. „Комуніст" приносить цікаві дати про зріст населення на Україні останніми літами. З ними варто познайомитися нашим читачам. „Комуніст" твердить, що завдяки війні вже в 1915 р. починається на Україні зменшування населення. В літах 1916—1920 те зменшування було навіть значне. Тоді смертність перевищувала народжування. В цифрах цей процес представляється ось як: В 1913 р. на 1000 людей приріст виносить 18,5 відс.; у 1914 р.—15 відс.; 1915 р.—1,4 відс.; в 1920 р. убуток (не приріст!) виносить 13,1 відс. на тисячку людей.

В 1921 і 1922 р. є переломом, а щойно в 1923 р. починається нормальний приріст населення, що відсотково перевищує навіть передвоєнну норму приросту. В 1924 р. приріст дійшов уже до 24,2 відс. на 1000 людей. Зменшилася значно і смертність у порівнанні з передвоєнним часом. В 1913 р. було на 1000 людей 24.5 відс. смертних випадків, а в 1924 р. було їх на 1000 тільки 17,6 відс.

Згідно з даними урядової статистики за 1925 рік виходить, що в 10 округах України смертність вагалася між 12,4 відс. до 19 відс. на 1000 душ, а в Київі, Одесі і Харкові від 12,2 відс. до 14 відс. на 1000.

Найінтензивніше відбувається приріст населення в Артемівській окрузі, де він досяг 46,6 відс. на 1000 людей, по ній йдуть Муганська округа і Полтавська. Найбільшу смертність виказують Шепетівська, Роменська, а також Артемівська (там найвищий відс. народин) округи. В тих округах відсоток смертности на 1000 людей виносить 27 7. По тих округах йде Одеса, що має 26 відс. смертности.

По широкому світі.

Міжнародня фінансова конференція приготовляється у Франції з участю американських міліардерів.

Фінансовий плян Поанкаре прийняла рада міністрів. Уряд має надію одержати позичку в Англії та Голяндії та додержати сплат американських довгів.

Англійський уряд приготовляється на заведення виімкового стану, якби кріза зі страйком вуглекопів продовжилась.

Президія центрального комітету комуністичної московської партії оголошує комунікат, з якого виходить, що Зіновєв у цій партії організував змову проти офіціяльного курсу партії, стоячи на грунті ортодоксального марксизму. Відсунення Зіновєва від влади матиме вплив на зміну головних становищ у С. Р. С. Р.

У Сирії після звісток про перемогу Французів приходять нові вісті, з англійських джерел. Французи зазнали сильної невдачі і мусіли податись назад аж до Дамаску.

Радянський уряд заперечує офіціяльно всякими звістками про ревізії в хаті Дзєржинського і про найдений там сензаційний матеріял.

У Мексику християнськ епископи рішили стриматись від усіх релігійних практик на знак протесту проти законів, які нарушують права церкви.

Японія підписала з С. Р. С. Р. умови щодо манджурської залізниці.

В Еспанії залишили на волі генералів, арештованих за змову проти Прімо де Рівери. Виринає думка, чи не зорганізувати плєбісцит щодо дальшої диктатури.

В англійській маринарці хтось викрав довірочні папери про найновіший англійський кружляк „Суфольк".

НОВИНКИ.

— **Особисті вісти.** Зі Станиславова пишуть нам: В тяжкій недузі директора української гімназії д-ра Миколи Сабата замітний зворот до подужання, хоч недужий все ще, і то вже осьмий тиждень, не опускає ліжка. Дуже совісній опіці станиславівських лікарів-Українців д-ра Воєвідки і д-ра Козака вдалося урятувати життя цього заслуженого педагога.

— **Поляки видають українськ газети.** У Здолбунові вийшло перше число часопису „Наша Справа", яку видає „стронніцтво хлопске". По формі підходить фарбований лис на холмське „Наше Життя". Цікаво, що скажуть на таку політику ті Поляки, які впевняють, що українська мова, це тільки трохи попсована польська і що кожний український селянин уже з роду розуміє по польськи...

— **Іспит зрілости.** В днях від 14/V.—22/V. відбувся іспит зрілости в держ. гімназії з українською мовою навчання в Тернополі під проводом директора Губчака. Враз із госпітантами було 56 уч., з того один впав при письменнім, а один при устнім іспиті зрілости. Здали матуру: Атаманюк Теодор, Бабій Володимир, Бабяк Микита, Байтала Олександер, Баландюк Стефан, Бекесевич Петро, Боднарчук Дмитро, Богатюк Ярослав, Черниш Яків, Чубатий Денис, Філіпський Богдан, Гасцький Андрій, Гаврилов Осип, Городиловський Василь, Гроховський Осип, Іванчук Стефан, Яворський Петро, Юрчинський Зенон, Кебузинський Михайло, Кернач Богдан, Кисілевський Данило, Коненко Евген, Копачівський Теодозій, Кузів Микола, Любович Ярослав, Макар Петро, Малюца Антін, Ничка Евген, Ничка Володимир, Плакида Павло, Позналовський Микола, Решетуха Михайло, Ревуцький Стефан, Рупак Михайло, Сафіян Олександер, Сененький Володимир, Сеннник Евген, Смаль-Стоцький Осип, Шавяк Ярослав, Шевчук Андрій, Юрій, Шустакевич Стефан, Тучапський Кость, Заяць Володимир, Вацик Володимир, Боднар Марія, Маркевичівна, Мриц Лідія, Мигоцька Ольга, Гнип Ольга, Кузів Олена, Фалендиш Ярослава, Флисак Евгенія, Трояк Стефанія, Топольницька Надія.

— **Старостинські Соломони.** У селі Хлопчиці, (пов. Рудки) сказився пес і покусав коня. На це староство видало наказ убити всіх псів і котів, але само не взяло на себе цієї приємної роботи. Селяне перелякані загрозою кар, юрмою несли улюблених звірят до ліса, щоби їх вивішати та притовкти, бо не мали чим стріляти. У селі був плач за вірними собаками, а деякі з недобитих звірят утікли і мабуть тепер з голоду та ран — показяться.

— **Не одіж, а харч.** 120 жовнірів занедужало в Луцьку, як виявило слідство, не від отруйних мундурів, а від попсованого мяса.

— **Божевільних щораз більше.** Пожежна сторожа боролась учора на вул. Оссолінських 11. не з огнем, а з огненним добродієм В. Чарковським, божевільним, якого привезли до родини з Радехова. Чарковський замкнувся в кімнаті, понищив усі меблі та посудину і стріляв. Пожежники влізли до хати вікном і облили його зимною водою. Другий випадок атаки божевілля трапився цього самого дня в ресторані готелю „Жорж" де

Демократичне Обєднання вступило на вірний і єдино доцільний шлях. Цей галас і шум у польському таборі, ця його поденервованість і бозоглядна, нікчемна боротьба, ці його погромницькі настрої вайвий раз доказують, що УНДО живе, розвивається та росте в силу, яка не дає жити і спокійно дихати усім його ворогам.

Адміністраційна самоволя.

При кінці минулого місяця вислало коломийське староство майже всім кооперативам у Коломиї наказ, щоби до чотирох днів подбали за польські вивіски.

Ось цей безсмертний документ, гідний зразок конституційних законів і їх інтерпретації провінціональними пашами:

Starostwo Kołomyja L. 30335/26. Kołomyja, dnia 22. kwietnia 1926.

Do Zarządu Tow. „Ziscczyj Bazar" w Kołomyi Dom Narodny.

Stwierdzonem zostało, że lokal przemysłowy nie jest oznaczony na zewnątrz napisem w języku państwowym. Wobec powyższego opierając się na postanowieniach ordynacji przemysłowej i ustawy o języku państwowym polecam w terminie do 4 dni zaopatrzyć lokal przemysłowy w godło (szyld) w języku państwowym. Obok napisu w języku państwowym może być umieszczony napis identyczny w języku ruskim. Napis sporządzony w języku państwowym musi jednakże mieć przynajmniej równą wielkość z ewentualnym drugim napisem, sporządzonym w innym języku. W razie niewykonania w oznaczonym terminie powyższego wezwania będę niemile zmuszony pociągnąć do odpowiedzialności karno-administracyjnej. Przeciw powyższemu zarządzeniu wolno wnieść rekurs przez tut. Starostwo do Urzędu Wojewódzkiego w ciągu 14 dni, licząc od dnia następującego po dniu doręczenia. — Starosta: Pawlikowski, mp.

Коломийського старосту зовсім не журить те, що таких вимог нема в істнуючих законах і розпорядках. Крім цього йому байдуже, що така справа не належить до його компетенції. А вже й думки не має про те, чи на протязі чотирох днів можна би взагалі змінити всі істнуючі вивіски. Староста має одиноку свою вивіску: всевладного пана у своїм повіті і ні Варшава, ні закони, ні льогіка його не торкаються!

Памятайно: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!

Боротьба за виховання молоді.

(Від власного кореспондента).

Відень, 20. липня 1926.

Вже кілька тижнів протягається австрійська парляментарна кріза і хоча нахмарений часами грізно горизонт політичного життя в останніх днях подекуди прояснився, всеж таки не виключені ще несподіванки.

Парляментарна кріза у післявоєнній Австрії — це мало не звичайна собі буденщина. Основна причина такого стану лежить у рівности сил двох домінуючих партій: християнсько-суспільної та соціял-демократичної, попри які істнують ще тільки нечисленні дрібні партійні гуртки, з якими ніхто не потребує покищо рахуватися і не рахується. Ясно, що коли опозиційні сили дорівнюють силам правительственної більшости, тоді про безпосередню притоку до крізи не важко.

Тим разом стала нею шкільна справа. Соціял-демократична партія, яка постійно й послідовно змагає до скріплення і закріплення своїх впливів у всіх ділянках громадського життя, вже віддавна пильну увагу звертає на справу виховання сучасного й майбутніх поколінь. Уже до війни відома була її віденська приватна „Вільна Школа", а після війни вспіла вона перевести деякі зміни в системі прилюдного навчання, головно в неспокійному й непевному 1920 році. Основних змін не переведено ні тоді, ні пізніше, а всякі недостачі й непорозуміння вирішувано часовими міністерськими зарядженнями, залишаючи в суті річі доволі широке поле свобідного ділання поодиноким краєвим шкільним властям.

Такий стан вдержатися надто довго не міг. Знаючи про це, обі сторони заздалегідь готовилися до рішаючої боротьби і кожна з них начеркнула свій „шкільний плян", задумуючи обстояти його за всяку ціну. Алеж до такої отвертої боротьби довгі часи не приходило. Навпаки: по обох сторонах знайшлися люде, які побачили безвиглядність різкого ставлення справи, і проводи обох партій заключили й підписали у шкільній справі договір, в якого основу покладено т. зв. територіяльний поділ впливів. Реалізація цього компромісу натрапила нечайно на опір правительства, якого голова, канцлер Рамек, заявив, що його не обовязують ніякі міжпартійні договори, переведені без участи і без відома уряду. Отсею заявою започатковано теперішню затяжну крізу, яка й вибухла з великою гостротою і серед здезавованої заявою „свого" премієра правительственної христ.-сусп. партії і на парляментарній арені, де соціялістична опозиція повела лінію непримиримої боротьби.

До боротьби запряжено цілу партійну пресу, зрушено з місця великі партійні маси й поведено їх на вулицю. Були моменти, що цілий кабінет Рамека стояв під знаком питання й розважувано можливість розвязання парляменту. Покищо жертвою крізи впав міністр освіти Шнайдер. На його місце покликано відомого стирійського діяча д-ра Рінтелєна, людину метку та енерґійну, на яку впав увесь тягар зліквідування крізи.

В поміч християнсько-суспільникам, які в міжчасі полагодили якось свої хатні партійні спори, прийшла справа безробітних. За ухвалення дальшої допомоги безробітним, на якій залежить опозиції, надіялися вони виторгувати якнайбільше уступок на полі шкільництва. І булиб у меншій чи більшій мірі осягли свою ціль, якби в часі тієї крізи не зазнали нового нещасного удару, яким була загроза банкроцтва для „Центрального Банку Німецьких Щадниць". Для рятування цієї інституції, в якій зосереджені майже всі ощадности сільського і дрібноміщанського населення, значить — прихильників правит. партії — потрібно негайних великих, але й догідних кредитів, що може дати тільки „Національний Банк" за державною порукою. Ця справа спричинила певне злагіднення у відношенні до опозиції, з якою треба більшости доконче дійти до порозуміння, щоб як мога швидше рятувати кишені своїх виборців і таки свої власні, хочби навіть коштом уступок у справі виховання будучих поколінь...

Останні події вказують на те, що більше чи менше круті стежечки порозуміння, які зрештою на австрійському терені ніколи не заростають травою, вже знову віднайдено й обі сторони відкликують уже свої боєві частини.

Ясенчук.

Довкола „шпигунської орґанізації".

Ревеляції польської преси.

Вся польська преса, від брукової до поважної, від провінціональної до столичної, від народово-вшехпольської до соціялістичної, приносить щодня більшу або меншу дозу сензаційних ревеляцій про „найбільшу досі відкриту шпигунську орґанізацію, яка своїми розмірами переростає всі орґанізації того роду, які дотепер здемасковано". Подаємо нашим читачам низку інформацій про цю „орґанізацію" і про арештування в звязку з її відкриттям, користуючись меморіялами й ревеляціями з варшавської преси.

Головним шпигунським огнищем — подає ця преса — був Берлін. Централя містилася в дільниці Шенеберг при Білєндштрассе 42, де збиралися емігранти. В шпигунській афері грав велику ролю офіцер німецького генерального штабу Кугіш, що виступав між Українцями під псевдонімом „Зарембa". Як Кугіш, так і инші офіцери нім. ген. штабу переходили в цивільному перебранні на польський терен і тут удержували тісні шпигунські взаємини з Українцями. Українська Військова Орґанізація в Польщі, як виходить зі слідства, збирала матеріял і документи, які передавала берлінським висланцям.

Головні нитки цієї шпигунської акції були в Кракові. Другою важною точкою був Перемишль, третьою —

Новий український театр.

Лист з „Березіля". *)

Поважана Пані!

Прошу ласкаво пробачити мені, що так пізно відписую на Вашого листа, але весь цей час я був сильно занятий роботою.

Тепер після здачі премієри, я відпочиваю правда, не зовсім, бо доводиться щоденно грати вечером, але цілий день вільний. А це у нас тут зечуваний, величезний „віддих". Розуміється не надовго, бо на днях приступає до постановки не черговоі, а вже останньої в розвою нашого театру т. Курбас, яка вже у нього розроблена. Пєса „Золотопуз", французька пєса Кромелінка, яку закупив від автора з Парижа на власність наш театр „Березіль". По пляну роботи повинна це бути грандіозна постановка, ну, розуміється, і для актора дуже цікава праця. Правду кажучи, Ваш лист і бажання виїхати на Україну спочатку трохи здивували мене. Але я пояснюю це тим, що в Галичині взагалі дуже неясні і неточні відомости про те, що робиться тепер тут, а особливо в мистецтві. Я дуже добре — може як ніхто инший, розумію Вас, як акторку і розумію, як важко жити при теперішніх обставинах в Галичині. А всеж думаю, що колиб навіть Ви і приїхали сюди, то сумніваюсь, чи Ви булиб морально вдоволені і чи виховані на тому типі театрів, які панують у Польщі і взагалі на Заході — цебто натуралістичних чи психольогічних — Ви змогли би перемінити не тільки свій смак у формальному боці театральної фактури, але й в розумінні ідеольогічнім. Це звичайно справа нелегка. Знаю це по собі. Я довго боровся з тим, щоб убити в собі те, до чого я звик був і що колись уважав святим. Коли це Вас не страшить, то звичайно я сам радив би Вам сюди їхати. Для актора робота тільки тут. Тепер уже ясно і свідомо, придивившись польським театрам, чеським у Празі і німецьким у Берліні та всім московським (а є їх до 20. — кожний иншого типу!), можу сказати, що тільки тут для актора може бути цікавою робота, тільки тут театр після революції пішов правильним шляхом, бо тільки працюючи з такими режісерами-педагогами та ідеольогами театру, як у Москві Маєрхольд, а в нас Курбас, актор може рости і розвинутись у справжнього майстра. Тільки тут твориться справжня українська театральна культура в великому світовому мистецтві.

Український театр Курбаса відограє в світовому театральному мистецтві ролю, як колись у свій час відіграв „Московський Художественний Театр". В це ми віримо і за короткий час істнування і роботи — впертої, сміливої роботи каторжної за три роки, ми маємо такі наслідки, що „Березіль", який складається із самого молодняка — рахується тепер поруч із театром Маєрхольда найсильнішим театром в С. С. С. Р. в цілому Союзі. Найсильнішим під оглядом майстерства актора режісера. Це признає навіть Москва. Тепер, щоб лекше поінформуватись у стані сучасного нашого револ. театру, коротко скажу про ті основні принціпи, які протилежні театрам на Заході.

Мистецтво тут взагалі, а в даному разі театральне стало також на ідеольогічну плятформу марксівського матеріялізму. Гасло „Мистецтво для мистецтва" не істнує. Це абсурд. Мистецтво в основі як засіб, а не як самоціль. Мистецтво як засіб мусить служити чомусь найвищому. Тут це революція і все, що послідовно з неї випливає. Це ідеольогічний бік справи. Це театр як зміст. Тепер формальний бік. Театр мусить бути театром — а не нужденною копією і фотографією життя, як робить це „Моск. Художественный Театр" і більшість театрів на Заході. Головний закон: театральність. Між ними та сама ріжниця, що між фотографією і художнім портретом. Більшість театрів, себто всі театри психольогічного типу, стараються яко мога більше дати ілюзію життя. У нас всяка життєва ілюзорність відкинута. Давати треба театр, не пєсу на 4 чи 5 дій, а театральне видовище. Ясно, в тому, щоб дати якнайбільш захоплююче видовище, яке захопилоб усякого глядача, лежить майстерство режісера.

Тепер техніка постановки пєси. Вона в тому, щоби відчути глядача, яку дати виставу і як її глядачеві передати. Одну і ту саму пєсу може режісер поставити в 5 плянах і вона буде все ріжна і все цікава. Важно, в якому пляні вона буде найбільше підходяча. Настільки, наскільки вистава повинна мати перед собою якесь певне завдання і його виповнити, вона не може бути тільки виставою для вистави. Значить, такі речі як естетизм, психольогізм (не психольогія!) тут відпадають. Психольогізм у театрі — це як самоціль. Психольогія — це щось зовсім инше. Без психольогії не можна збудувати вистави. Але коли ми її будемо будувати тільки для психольогії і иншого завдання вистава не матиме перед собою — то це саме й буде психольогізмом у театрі, — який нам покищо непотрібний. Колиж вистава буде гарненькою мистецькою лялечкою, естетичною, збудованою тільки для того, щоб була гарна, — то знов — таки естетизм тут буде самоціллю. Головне діло, — на чому покладено акцент у виставі.

Акцент у нас мусить бути покладений не на психольогії, не на естетизмі, бо театр тоді минається із своїм основним завданням, а на чомусь більшому, вищому — на ідеї. Вистава мусить бути ідеольогічно видержана. При такому підході до театру — зміняється очевидно і спосіб фактора і його роботи і суспільного оформлення, а навіть форми сценічної коробки і будова самого театру. Сценічну коробку будували колись у такий спосіб, щоб як можна більше дати глядачеві ілюзію життя, ілюзію життєвої правди. Тепер сценічна коробка мусить бути такою, щоб давала якнайбільше можливостей для актора і режісера.

Актор мусить бути майстром зі здоровими нервами і орґанізмом, а не витонченим психопатичним настроєвим неврастеніком, трохи не півбогом, у всякому разі незвичайним смертним. У нас актор теж може бути талановитим або неталановитим, але так само як і інжінір, адвокат, швець чи кравець. Він му

*) Одна з наших акторок одержала приватного листа від одного з членів „Березіля", актора, який у свій час грав у Галичині. Думки й інформації у цьому листі настільки цікаві, що варта ними поділитись з нашими читачами. — *Редакція*